

ГЛАВА XIV

НАУЧНО-ФИЛОСОФСКИ И РЕЛИГИОЗНО- ЕТИЧЕСКИ ИДЕИ

1. ОСНОВИ НА МИРОГЛЕДА. — Между най-очевидните качества на Селимински като духовна личност и писател трѣбва да изтъкнемъ неговата научно-философска култура. Като твърде малцина измежду преднитѣ дейци на Възраждането, той чувствува потрѣбностъ да си изработи единъ правилень мирогледъ, да излиза при оценката си на нѣщата и при обществената си дейностъ отъ непоколебими принципи, отъ установени веднажъ завинаги по-общи разбирания, които да стоятъ въ взаимна свръзка и да образуватъ нѣкаква издържана философска система. Жажда за широки знания, надхвърлили далечъ медицината като негова специалностъ, ни прави въ писателскитѣ му трудове толкова впечатление, колкото и склонността му да се възмогне до синтеза на тѣзи разнообразни знания. Може съвременникътъ му Априловъ да си е спечелилъ, като самоукъ, завидна историческа и филологическа компетенция, тѣй необходима за решението на българскитѣ просвѣтни и национални въпроси; може Петъръ Беронъ, свръстникъ на двамата, да се отдава презъ цѣль животъ на физико-химически, геологически и астрономо-метеорологически наблюдения, обединени чрезъ твърде съмнителни по научна стойностъ, ако не и фантастични, хипотези; може Гавриилъ Кръстовичъ, по-младъ отъ тѣхъ, да е подготвенъ отлично по религиозно-каноническата история на православния Изтокъ, за да брани съ изключителна вещина българскитѣ черковни интереси. Ни единъ отъ тѣзи учени и умни българи, обаче, не проявява такива сериозни дарби за философско вникване, не довежда въ такава убедителна свръзка наблюденията и личния си опитъ съ общитѣ проблеми на знанието и на нравствеността, за да се издигне до внушителень и днесъ мирогледъ, както тъкмо Селимински. Липсватъ ли му нѣкои